

Koning op bezoek bij zonnepark: over zorgpunten en ambitie

30 maart 2022 | Leestijd: 7 minuten

Koning Willem-Alexander bezocht onlangs zonnepark Branderwal in Kootwijkerbroek. Over zorgpunten en ambitie.

‘We mogen handen schudden met de Koning.’ Het is woensdag 23 maart, een zonnige lentedag én de eerste dag dat bijna alle coronamaatregelen vervallen. In de helikopterhangar op het terrein in Kootwijkerbroek waar tot voor kort het familiebedrijf Bosch Beton keerwanden maakte voor de grond-, weg- en waterbouw en de agrarische sector, krijgt het verzamelde gezelschap de laatste instructies voor het ‘informele werkbezoek’ van de Koning.

Handen zullen er in de uren die volgen veel worden geschud. Het bezoek mag ‘informeel’ zijn, de Koning wordt van alle kanten bijgepraat over het zonnepark Branderwal dat de familie Van den Bosch hier bouwt en over de voortgang van de h ele energietransitie. Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie

(NPRES) organiseerde het bezoek en heeft het grondig aangepakt.

Nieuwe tak van het familiebedrijf: groene energie

Aan steeds een andere hoge tafel met een groen kleedje praat de Koning niet alleen met initiatiefnemer Brand Jan van den Bosch en diens buurvrouw Karin, maar ook met twee gedeputeerden en drie wethouders. Met vertegenwoordigers van boeren, natuurorganisaties en nutsbedrijven. Met ondernemers als Wilko van Kampen ook, CEO van de start-up XINTC, die in Kootwijkerbroek compacte, modulaire elektrolyzers ontwikkelt – zonder edele metalen – voor de productie van groene waterstof op locatie. ‘Goeie vraag Majesteit,’ klinkt het als de Koning hem tot in detail doorzaagt over die elektrolyzers. Het onderwerp houdt hem duidelijk bezig, blijkt ook de rest van de middag.

(https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2022/03/IMG_NEDRESANP-445984303-e1648561740556.jpg)

Koning werd begroet door Brand Jan van den Bosch (rechts) en wethouder Harke Dijksterhuis, en sprak tal van bestuurders en andere betrokkenen. Foto: Wesley de Wit/ANP

Voor het slotgesprek komen uit Den Haag NPRES-directeur Kristel Lammers en Jan Matthijsen van het Planbureau voor de Leefomgeving aanschuiven, iemand van Economische Zaken en ook ‘toekomstdenker’ Arash Aazami en Anne Schipper van Jong RES, de jeugdorganisatie van de energietransitie.

Voor hij vertrekt in zijn verlengde Audi, vergeet de Koning niet hartelijk de hand te schudden van het echtpaar dat de hele middag achter in de hangar bescheiden heeft toegekeken. Gert van den Bosch (73), grondlegger van Bosch Beton, en zijn vrouw Gerrie (69). Twee van de zes kinderen runnen sinds 2019 de betontak, zoon Brand Jan (42) doet het zonnepark. Hij begint een nieuwe tak van het familiebedrijf: groene energie.

https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2022/03/IMG_NEDRESIMG_3298.jpg

Zoon Brand Jan en ouders Gerrie en Gert van den Bosch. Foto: Gertjan van Schoonhoven

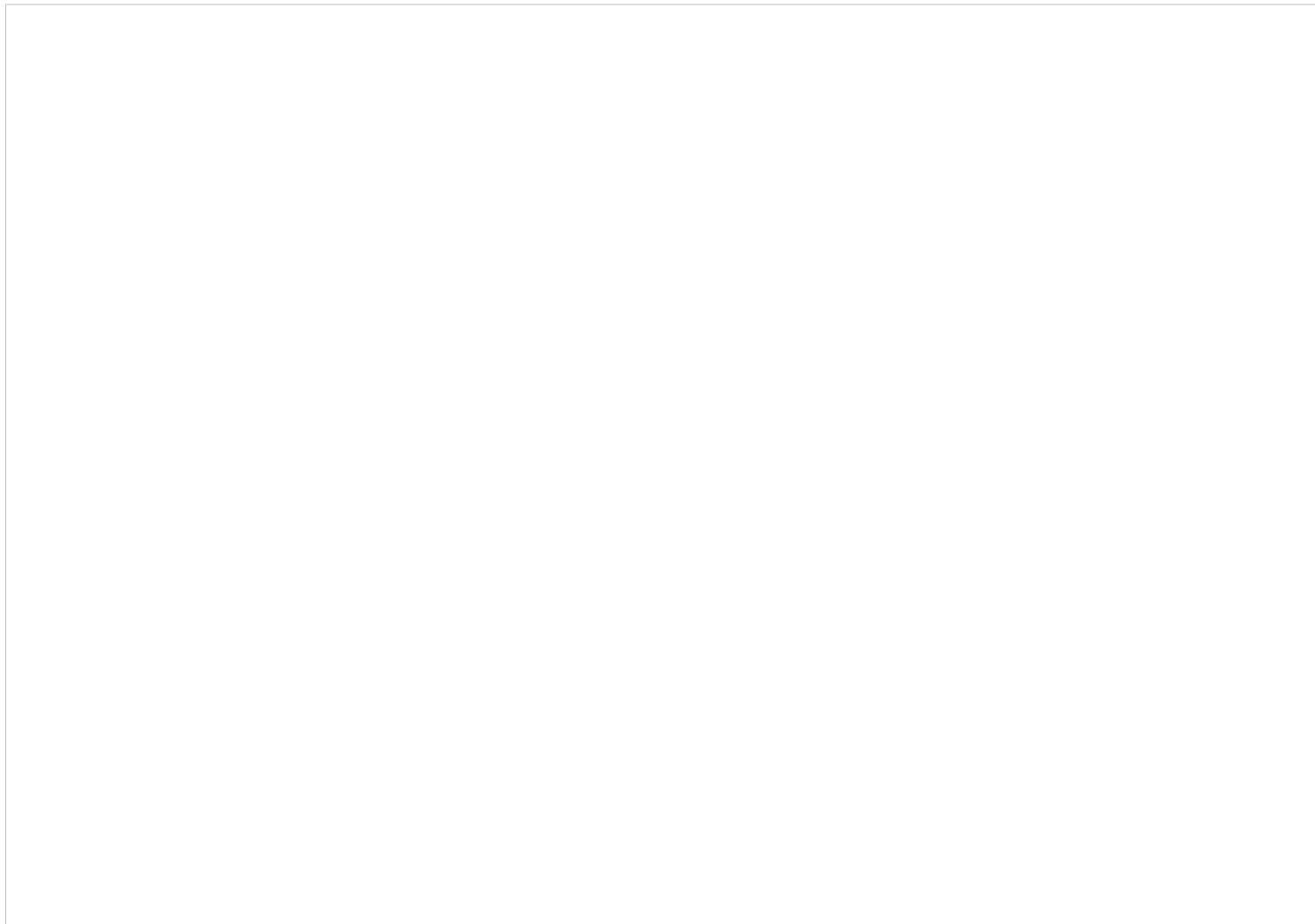
Onderdeel van de energieregio Foodvalley

Kootwijkerbroek ligt in de even christelijke als ondernemende Gelderse Vallei ten oosten van Amersfoort, waar je langs het ene indrukwekkende bedrijvenpark na het andere rijdt. Het is deel van de energieregio Foodvalley. Die ligt in de provincies Utrecht én Gelderland – vandaar die twee gedeputeerden – en omvat acht gemeenten, waaronder Barneveld, Ede, Nijkerk en Wageningen.

Nederland telt nóg 29 energieregio's, de meeste groter dan Regio Foodvalley. De hoeveelheid wind- en zonnestroom die de regio wil produceren, springt er evenmin erg uit. De ambitie is 0,75 TWh wind- en

zonnestroom in 2030, 'ruim voldoende' voor de energiebehoefte van de eigen huishoudens. Niet meer, niet minder.

Ter vergelijking: alle dertig energieregio's samen moeten van het Klimaatakkoord in 2030 35 TWh wind- en zonnestroom produceren. Stroom produceren voor meer dan de eigen behoefte, zoals Flevoland, Zeeland en Groningen doen, zit er in Regio Foodvalley niet in. Het gezamenlijke 'bod' van 0,75 TWh ligt onder het gemiddelde. Bij het halen van de doelen van het Klimaatakkoord is de regio een van de kleinere radertjes.

https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2022/03/IMG_NEDkootwijkerbroek_13_GRo.jpg

Weerstand tegen grote zonneparken op goede landbouwgrond

Maar wel een boeiend radertje. Elke energieregio is weer anders en weerspiegelt iets van de kwesties die er spelen rond de energietransitie. Politiek en bestuurlijk, technisch, draagvlak. Dat geldt ook voor Regio Foodvalley. De verschillen in draagvlak voor de transitie in de regio zijn groot, met aan de ene kant het GroenLinks-bolwerk Wageningen en aan de andere kant politiek wat behoudender christelijke gemeenten.

Windmolens zijn buiten Flevoland en Zeeland vrijwel nergens in Nederland erg gewenst en in Regio Foodvalley ook niet, maar hier is ook weerstand tegen grote zonneparken op goede landbouwgrond. In het noorden van het land zijn zonneparken van 100 hectare of meer op goede landbouwgrond heel gebruikelijk.

Regio Foodvalley heeft in haar Regionale Energiestrategie 1.0 afgesproken dat zonnepanelen worden geplaatst 'op geschikte daken en op bijvoorbeeld stortplaatsen of boven parkeerplaatsen en langs snelwegen en spoorlijnen'. Zonnepanelen 'op boerenland' is 'beperkt' toegestaan. Je bent voedselvallei of niet.

[Energieregio's verhogen hun ambities voor wind- en zonne-energie](https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2021/06/land-van-turbines-en-zonnepanelen-238317w/)

[\(https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2021/06/land-van-turbines-en-zonnepanelen-238317w/\)](https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2021/06/land-van-turbines-en-zonnepanelen-238317w/)

Handig is anders, krijgt de Koning in de helikopterhangar te horen. De keuze voor zon in plaats van wind is sowieso al lastig – 'het waait in Nederland vaker dan dat het zonnig is'. Maar het wordt echt ingewikkeld als die zonne-energie overal en nergens wordt opgewekt. 'Elk boerendak benutten voor panelen is vanuit het draagvlak heel populair, maar voor netbeheerders is het dramatisch.'

Het zonnepark van de familie Van den Bosch is substantieel

En juist daarom wordt Branderwal in het zonnetje gezet. Het zonnepark van de familie Van den Bosch – 15 hectare, 75.000 panelen – is substantieel, maar er is beperkt kostbare landbouwgrond voor gebruikt. Het zonnepark verrijst weliswaar op het erf van de historische familieboerderij De Kleine Brand – waarnaar zowel zoon Brand Jan als het zonnepark is vernoemd – maar dat is heel lang in gebruik geweest als fabrieksterrein.

Op dit erf bouwde Gert van den Bosch sinds eind jaren zestig BoschBeton uit. Het begon in een schuurtje met veeroosters voor omringende boeren, en groeide stapsgewijs uit tot de betongigant die het nu is. Van den

Bosch, zegt zijn vrouw Gerrie, was altijd met de toekomst bezig. Zelfs als hij de krant las, zegt ze lachend, zat hij met zijn hoofd tien jaar verder.

Door de bouw van een nieuwe fabriek langs de A1 kwam het oude erf vrij, en daar komt nu het zonnepark. Het enige wat nog aan vroeger herinnert, is een grijze piramide van betongranulaat op het erf. Het is de oude betonfabriek in gerecyclede staat – de betonnen delen ervan; 20.000 ton materiaal kwam er vrij om in te zetten als grondstof in de nieuwe fabriek.

https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2022/03/IMG_NEDRES3275-ee78e512a81844d893e344aboa1c26ef.jpg

Bosch Beton liet na verhuizing naar de A1 grote lege vlakte na

Grijs beton maakt plaats voor groene stroom

Het is een mooi symbool van de transitie hier. Grijs beton maakt plaats voor groene stroom. Maar simpel is dat in de praktijk niet. Als het gaat om wind- en zonnestroom op land, verloopt de energietransitie beter dan verwacht. Op papier halen de dertig regio's de doelen van het Klimaatakkoord naar verwachting ruim. Maar 'we hebben er een nieuw zorgpunt bij', kreeg de Koning te horen. 'Het moet nog wel gebeuren.'

De 'zorgpunten' zijn ruimtelijk van aard – niet alleen de energietransitie heeft grond nodig – en dus netwerktechnisch. Maar ze hebben zeker ook te maken met draagvlak in de samenleving. Niemand wil 'Oost-

Groningse' toestanden: grote windparken die van bovenaf in de achtertuin van een woedende bevolking worden gedropt. Het alternatief is hard werken, blijkt uit het verhaal van Brand Jan van den Bosch.

Klimaatambities

<https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2021/04/ANP-430082024-scaled-e1618695130434.jpg>

[Platteland realiseert – en betaalt de prijs voor – stedelijke klimaatambities](https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2021/04/platteland-realiseert-en-betaalt-de-prijs-voor-stedelijke-klimaatambities-817794/)

[\(https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2021/04/platteland-realiseert-en-betaalt-de-prijs-voor-stedelijke-klimaatambities-817794/\)](https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2021/04/platteland-realiseert-en-betaalt-de-prijs-voor-stedelijke-klimaatambities-817794/)

De gevoeligheden zijn legio, merkte hij. 'Er blijven mensen die zeggen: landbouwgrond en zonnepanelen gaan niet samen.' Hoewel dit fabrieksterrein was, heeft hij zich ingezet om ook de grond ónder de panelen echt nuttig te maken, in samenwerking met Wageningen University. Er komen hypermoderne, transparante panelen die het mogelijk maken om bepaalde teelten onder de panelen te verbouwen. Dat past ook in zijn christelijke ethos: de mens als rentmeester, die voor elk stukje grond goed zorgt.

Prima zo'n zonnepark, maar jullie moeten eigenaar blijven

Wat verder helpt, is dat hij een lokale ondernemer is en geen projectontwikkelaar van buiten die het zonnepark snel doorverkoopt aan – in zeven van de tien gevallen – een buitenlandse eigenaar. Ook dat ligt heel gevoelig. 'Dit is een echte gemeenschap, boerderijen zijn al heel lang familiebezit. Buren willen geen vreemde eigenaren. Dus de burens zeiden: prima zo'n zonnepark, maar jullie moeten eigenaar blijven. En wij gaan het niet doorverkopen. Dit is al tweehonderd jaar familiegrond.'

[Ed Nijpels: 'Den Haag heeft rechte ruggen en stevige knieën nodig'](https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2021/03/nijpels-den-haag-heeft-rechte-ruggen-en-stevige-knieen-nodig-226435w/)
[\(https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2021/03/nijpels-den-haag-heeft-rechte-ruggen-en-stevige-knieen-nodig-226435w/\)](https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2021/03/nijpels-den-haag-heeft-rechte-ruggen-en-stevige-knieen-nodig-226435w/)

Ook betrok Van den Bosch zijn burens meteen. Om het park ligt een aarden wal die de panelen aan het zicht onttrekt. Hij ging met de tekeningen bij alle burens langs, zodat ze konden meepraten over de begroeiing. Om de gemeenschap mee te laten profiteren, kwam er de Energie Coöperatie Duurzaam Kootwijkerbroek, die ruimte voor duizend panelen op het park krijgt. Kootwijkerbroekers hebben voorrang bij het kopen van certificaten.

Zo is zonnepark Branderwal het hele verhaal van de energietransitie op land in een notendop. Een verhaal van 'zorgpunten' en scepsis, maar ook van ondernemingszin, vernieuwingsdrang, commerciële én levensbeschouwelijke drijfveren. Van ambitie. Brand Jan van den Bosch ziet het helemaal voor zich. Zonnepark Branderwal dat deel uitmaakt van andere duurzame energieprojecten in de omgeving en dat uit te laten groeien tot één grote regionale energie-*hub*, onafhankelijk van de boze buitenwereld. 'De situatie in Oost-Europa laat wel zien hoe belangrijk dat is.'

https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2022/03/IMG_NEDRESopeningZonneparkBranderwal.jpg

Impressie van het zonnepark aan de Wesselseweg

[Gertjan van Schoonhoven](#)

Redacteur Gertjan van Schoonhoven (1961) is verslaggever Nederland.